

## 34

Na osnovu člana 97. stav 2. Zakona o zaštiti na radu — Prečišćeni tekst («Službeni list SRBIH», broj 31/84), predsjednik Republičkog komiteta za rad i zapošljavanje, u sporazumu sa predsjednikom Republičkog komiteta za energetiku i industriju, donosi

**PRAVILNIK****O ZAŠTITI NA RADU PRI MEHANIČKOJ PRERADI I OBRADI DRVETA I SLIČNIH MATERIJALA****I — OPŠTE ODREDBE****Član 1.**

Ovim pravilnikom propisuju se opšte mjere zaštite na radu za radnike koji obavljaju poslove odnosno radne zadatke na mehaničkoj preradi i obradi drveta i sličnih materijala u osnovnoj i drugoj organizaciji udruženog rada, radnoj zajednici, ugovornoj organizaciji udruženog rada, zemljoradničkoj i drugoj zadrugi i drugim oblicima udruživanja rada i sredstava (u daljem tekstu: osnovna organizacija) i kod radnih ljudi koji samostalno obavljaju djelatnost ličnim radom sredstvima u svojini građana, građanskih pravnih lica i građana ako se koriste dopunskim radom drugih lica (u daljem tekstu: poslodavac).

Pod sličnim materijalima, u smislu ovog pravilnika, podrazumijevaju se sve vrste drvnih ploča vezanih sintetičkim i mineralnim vezivom kao što su: iverice, vlaknatice (ekstra tvrde, tvrde, polutvrde i izolacione), furnirske ploče (šperploče), stolarske ploče (panel ploče), iverasti otpresci, oplemenjene iverice i vlaknatice, dekorativni laminati, ploče od pluta i briketi od drveta.

**Član 2.**

Ako ovim pravilnikom nisu propisane mjere zaštite na radu za oruđa za rad, objekte i opremu i druga sredstva rada koja se koriste pri mehaničkoj preradi i obradi drveta i sličnih materijala, primjenjivaće se odgovarajući propisi kojima se te mjere bliže uređuju.

**Član 3.**

Prostorije sa mašinama za preradu i obradu drveta i sličnih materijala moraju imati ventilacione uređaje za usisavanje piljevine, drvene i druge prašine, gasova i dima koji ne smiju biti veći od maksimalno dozvoljene koncentracije po jugoslovenskom standardu.

Sistem za odvođenje prašine na oruđima za rad mora biti povezan sa uređajem za puštanje oruđa u rad tako da se oruđe za rad ne može staviti u pogon ako sistem za otprašivanje nije uključen,

**Član 4.**

Osnovne organizacije odnosno poslodavac obavezni su preduzeti odgovarajuće mjere da oruđa za rad i druga sredstva koja radnici upotrebljavaju pri mehaničkoj preradi i obradi drveta i sličnih materijala budu snabdjevena zaštitnim napravama, uputstvima za njihovu upotrebu i održavanje i odgovarajućim ispravama o njihovoj podobnosti za bezbjedan rad.

**Član 5.**

Oruđa za rad, oprema, alat i druga sredstva rada koje radnici upotrebljavaju pri mehaničkoj preradi

i obradi drveta i sličnih materijala moraju se zaštititi i održavati u ispravnom stanju.

#### Član 6.

Radnicima koji obavljaju određene poslove odnosno radne zadatke pri mehaničkoj preradi i obradi drveta i sličnih materijala moraju se obezbijediti odgovarajuća sredstva i oprema za ličnu zaštitu na radu, a radnici su dužni da ih namjenski upotrebljavaju, da njima pažljivo rukuju i da ih održavaju u ispravnom stanju.

#### Član 7.

Prije početka rada, u toku rada i pri izmjeni tehnologije i sredstava rada radnici se upoznaju sa opasnostima i štetnostima na poslovima odnosno radnim zadacima pri mehaničkoj preradi i obradi drveta i sličnih materijala.

#### Član 8.

Na svim mjestima gdje se vrši prerada, obrada i uskladištavanje drveta i sličnih materijala, zabranjeno je pušenje, upotreba otvorenog plamena i užarenih predmeta.

#### Član 9.

Krug osnovne organizacije odnosno radnje poslodavaca mora biti ograđen bez nepotrebnih jama i kanala.

Ako su pojedine jame, kanali, bazeni i slično potrebni za obavljanje određenih poslova, oni moraju biti prekriveni ili zaštićeni sigurnosnim ogradama u skladu sa tehnološkim procesom rada.

#### Član 10.

Krug osnovne organizacije koji služi kao stovarište trupaca, rezane građe i drugog materijala, mora biti pregledan, a trupci, rezana građa i drugi materijal uredno složeni i osigurani od obrušavanja tako da ne predstavljaju opasnost za radnike i bezbjednost saobraćaja.

#### Član 11.

Za vrijeme rada noću krug osnovne organizacije odnosno radnje poslodavca mora biti osvijetljen odgovarajućom svjetlošću.

Opasna mjesta, (jame, kanali, bazeni i sl) moraju biti noću dobro osvijetljeni i označeni crvenom svjetlošću.

#### Član 12.

Ako u radnim i pomoćnim prostorijama za mehaničku preradu i obradu drveta i sličnih materijala postoji kolosijek, gornja površina šina mora biti u visini površine poda.

Okretaljke za vagona moraju biti osigurane da se ne mogu okretati kada se prelazi preko njih.

#### Član 13.

Dizanje i prenošenje teških tereta vrši se na mehanizovan način.

Ako se za dizanje i prenošenje tereta upotrebljavaju dizalice, zabranjeno je kretanje dizalice preko objekata u kojima se nalaze zaposleni radnici.

Zabranjen je prolaz i zadržavanje radnika ispod dizalice koja prenosi teret.

#### Član 14.

Otvori u podovima, otvori stepeništa, svjetlarinici, jame, okna, kanali, putni pravci, kranske staze, ve-

like posude i ostala opasna udubljenja odnosno rezervoari koji sadrže vruće, jetke i otrovne materije moraju biti ograđeni odgovarajućom ogradom.

Ako se pojedina mjesta iz prethodnog stava zbog načina rada ne mogu ograditi moraju biti dobro osvijetljena i označena upozorenjima opasnosti na istaknutim vidnim mjestima.

#### Član 15.

Pristup u prostorije, rezervoare, kanale, jame, ciklone, (spremišta piljevine i drugih otpadaka) dozvoljen je samo pod nadzorom lica koje se nalazi izvan tih mjesta i uz primjenu zaštitnih mjera.

### II — MJERE ZAŠTITE

#### 1. Mjere zaštite na mašinama za preradu i obradu drveta i sličnih materijala.

#### Član 16.

Mašinama za preradu i obradu drveta i sličnih materijala (u daljem tekstu: mašine) mogu rukovati samo stručno osposobljeni radnici.

Rad učenika na mašinama dozvoljen je samo pod nadzorom stručnog radnika.

#### Član 17.

Rotirajući dijelovi mašina i dijelovi koji se okreću za vrijeme rada moraju biti zaštićeni odgovarajućim napravama.

#### Član 18.

Ručne mašine na mehanizovani pogon moraju imati uređaj za zaustavljanje bez ispuštanja mašine iz ruku.

#### Član 19.

Pokretne mašine moraju se prije početka rada dobro učvrstiti na mjestu rada.

#### Član 20.

Mašine radilice moraju imati za pokretanje vlastiti pogon.

#### Član 21.

Odstranjivanje iverja, strugotine i drugih otpadaka za vrijeme rada mašine može se vršiti samo posebnim sredstvima (metlice, lopatice, drvo i sl).

#### Član 22.

Pri obradi kratkih i uskih komada upotrebljavaju se pomoćne naprave za njihovo potiskivanje i pridržavanje.

#### 2. Mjere zaštite na alatima mašina za preradu i obradu drveta i sličnih materijala

#### Član 23.

Prije početka rada na mašini rukovalac mašina mora provjeriti da li je alat mašine za preradu i obradu drveta i sličnih materijala (u daljem tekstu: alat) ispravan, pravilno postavljen i sigurno pričvršćen, a nepotrebni alat odložiti na odgovarajuće mjesto.

#### Član 24.

Pri pričvršćivanju i skidanju alata sa radne osovine mašine zabranjena je upotreba nastavljenih kliju-

čeva ili stezanje i odvijanje vijaka i navrtka udarcima.

## Član 25.

Zabranjeno je montiranje brusnih ploča na osovine mašina čije brzine ne odgovaraju dozvoljenim brzinama ploča.

## Član 26.

Na svim mašinama radilicama zabranjena je upotreba oštećenog, napuklog i zardalog alata.

## Član 27.

Obodna brzina rotirajućeg alata ne smije prelaziti brzinu propisanu od strane proizvođača.

## 3. Posebne mjere zaštite na pojedinim mašinama

## 1) Gateri

## Član 28.

Prije rezanja trupaca na gateru i tračnoj pili (testeru) trupci se moraju kontrolisati okularno i uređajima kojima se utvrđuje da li u njima ima ostataka željeza ili sličnog materijala da bi se spriječilo pucanje pile i izbjeglo povređivanje radnika.

## Član 29.

Gater ne može početi sa radom dok se ne provjeri da li su sve zaštitne naprave na svom mjestu, odnosno da li su radnici udaljeni iz opasnog prostora donjeg stroja gatera.

## Član 30.

Svaki gater mora imati zvučni signal za objavljivanje početka rada.

## Član 31.

Otvori koji služe za prolazanje pokretnih dijelova gatera moraju biti ograđeni čvrstom ogradom koja odgovara gornjoj ivici jarma gatera, a najmanje 1,20 m visine.

## Član 32.

Protutegovi na gateru moraju biti osigurani od prebacivanja.

## Član 33.

Kod horizontalnih gatera ojačice i zamašnjak moraju biti ograđeni, a okvir osiguran od ispadanja.

## Član 34.

Pri izlasku iz gatera okrajci trupaca moraju se osigurati od dizanja i spuštanja.

## Član 35.

Za vrijeme rezanja trupaca na gateru radnik se ne smije nalaziti na trupcu.

## Član 36.

Zabranjeno je uklanjanje zaglavijenih okrajaka i drugih predmeta dok je gater u pokretu.

## 2) Kružne pile (cirkulari)

## Član 37.

Uređaji (komande) za podizanje i spuštanje lista kružne pile i zaštitne kape moraju se montirati u skladu sa uputstvima proizvođača i na način koji omogućava bezbjedan rad radnika.

## Član 38.

List kružne pile iznad i ispod stola mora biti pokriven zaštitnom napravom, osim onog dijela kojim se neposredno reže.

## Član 39.

Zaštitna naprava lista kružne pile mora biti učvršćena tako da se za vrijeme rezanja ne može pomicati uzduž ni okomito na list pile.

## Član 40.

Zaštitna naprava lista kružne pile mora biti postavljena tako da ne umanjuje vidljivost rezanja, ali najviše do 5 mm iznad predmeta koji se obrađuje. Ako je predmet koji se obrađuje neravan, zaštitna naprava postavlja se na visinu prema ispupčenom dijelu predmeta.

## Član 41.

Širina raspora u stolu kružne pile ne može biti manja od širine razvoda zubaca pile uvećane za 1 mm, niti veća od razvoda zubaca širine uvećane za 3 mm.

## Član 42.

Pri rezanju neravnog materijala koriste se zaštitne naprave za sprečavanje okretanja odnosno prevrtanja materijala.

## Član 43.

Ručne kružne pile moraju imati pokretnu zaštitnu napravu koja pri praznom hodu automatski pokriva cio obod lista pile.

## Član 44.

Debljina razdvojnog klina na stolu kružne pile mora biti manja od širine reza, a najmanje za 1/4 veća od debljine lista pile.

## Član 45.

Razdvojni klin mora biti postavljen tako da mu vrh ne bude niži od najvišeg zuba pile.

## Član 46.

Kružne pile sa više listova i automatskim pomjeranjem materijala moraju imati uređaj za zaštitu od povratnog udarca (hvatač).

## Član 47.

Klinovi u zaštitnoj napravi protiv povratnog udarca odbačenog materijala ne mogu biti od drveta niti od livenog gvožđa, a njihova širina ne može biti veća od 10 mm.

## Član 48.

Potisni valjci za automatsko pomjeranje materijala na kružnu pilu moraju biti zaštićeni čvrstim okloпом.

## Član 49.

List kružne pile sa klatnom (njhalicom) mora biti pokriven čvrstom zaštitnom kapom do visine rezanja.

## Član 50.

Kružne pile za kraćanje trupca moraju biti zaštićene pokretnom zaštitnom kapom koja oslobađa list pile samo do visine koja odgovara debljini trupca koji se reže.

## Član 51.

Cilindrične pile za dužice moraju imati napravu za hvatanje odnosno odbacivanje odrezanih dužica.

## Član 52.

Pokretne kružne pile za rezanje ogrevnog drveta moraju imati pokretan sto ili pokretan kozlič. Poslije svakog reza ovi uređaji moraju se automatski vraćati u prvobitan položaj.

Zaštita lista pokretne kružne pile za rezanje ogrevnog drveta mora biti izvedena kao kod ostalih kružnih pila.

## 3) Tračne pile

## Član 53.

List tračne pile mora biti pokriven zaštitnim okloпом po cijeloj dužini, osim dijela kojim se reže.

Zaštitni oklop mora na siguran način sprečavati iskakanje lista pile ili njegovih dijelova.

## Član 54.

Ručno podešavanje vodilice lista tračne pile vrši se dok pila nije u radu.

## Član 55.

Pri radu sa tračnim pilama primjenjuju se zaštitne mjere propisane u članu 42. ovog pravilnika.

## Član 56.

Radnik za komandnim pultom tračne pile (brente) mora biti zaštićen zaštitnom napravom.

## Član 57.

Određbe čl. 53. do 55. ovog pravilnika primjenjuju se i na paralice i pile za rezanje trupaca.

## 4) Ravnalice

## Član 58.

Osovine (držači noževa) na ravnalicama moraju biti okruglog oblika.

Na ravnalicama iz prethodnog stava zabranjena je upotreba četvrtastih držača noževa.

## Član 59.

Dio osovine sa noževima na kome se ne radi mora biti zaštićen.

## Član 60.

Vodeće ravnalo na ravnalici mora biti izrađeno od jednog komada i glatko, a njegova visina mora iznositi najmanje polovinu debljine materijala koji se obrađuje.

## 5) Blanjalice (rendisaljke)

## Član 61.

Blanjalice, kombinovane blanjalice i blanjalice sa ugrađenim valjcima za posmak na svoj ulaznoj strani moraju imati napravu za zaštitu od povratnog udara. Članci zaštitne naprave ne smiju biti širi od 15 mm sa razmakom većim od 0,5 mm i moraju biti postavljeni tako da se ne mogu povući unazad.

## Član 62.

Na blanjalicama zaštitne kape iznad osovine sa noževima moraju pokrivati ulazne i izlazne valjke za posmak sa svih strana.

## Član 63.

Na četverostranim i višestranim fazonskim blanjalicama osovine i glave sa noževima moraju se sa svih strana zaštititi odgovarajućim okloпом.

## Član 64.

Specijalne blanjalice za izradu dužica moraju imati zaštitni uređaj za sprečavanje povratnog udara.

## Član 65.

Kod kružnih blanjalica i rotacionih mašina za rezanje furnira dio ploče koji se ne upotrebljava mora biti pokriven.

Ako se materijal za obradu dovodi do noževa pomoću stezaljki pričvršćenih na samoj mašini, rub ploče mora se prekriti.

## Član 66.

Kod blanjalica za štapove glava noževa mora biti prekrivena zaštitnom napravom.

## Član 67.

Kod blanjalica za drvenu vunu, zamajac i ojnica moraju biti zaštićeni čvrstom ogradom. Nosjač noževa mora biti osiguran od ispadanja, a ojnica od prebacivanja.

## 6) Glodalice (frez-mašine)

## Član 68.

Kod stonih glodalica sa preko 5.000 okretaja u minuti mora se upotrebljavati specijalni alat za velike brzine okretaja.

Dimenzije alata iz prethodnog stava ne smiju preći maksimalne veličine određene od proizvođača mašine.

## Član 69.

Na glodalici je zabranjena upotreba osovinskog nastavka (trn) bez upotrebe gornjeg ležaja.

## Član 70.

Pokretni brusni valjci na cilindričnim brusilicama imaju glavama (držačima noževa).

## Član 71.

Glava lančane glodalice mora biti pokrivena zaštitnim oklopom do najnižeg položaja. Zaštitni oklop ne smije dodirivati lanac sa strane vodilice.

## Član 72.

Alat glodalice mora biti pokriven zaštitnim oklopom.

## Član 73.

Svi alati mašina za čepovanje moraju biti pokriveni, osim na mjestu rezanja.

## 7) Bušilice

## Član 74.

Višci za stezanje svrdla na steznim glavama bušilice moraju biti upušteni.

## 8) Brusilice

## Član 75.

Pokretni brusni valjci na cilindričnim brusilicama moraju biti osigurani od slučajnog dodira.

## Član 76.

Kod tanjirastih i drugih brusilica dio brusne ploče i njen obod koji se ne upotrebljava mora biti zaštićen oklopom, a radni sto primaknut što bliže brusnoj ploči.

## 9) Kombinovane mašine za obradu drveta i sličnih materijala

## Član 77.

Za kombinovane mašine za obradu drveta i sličnih materijala, na kojima se obavlja više radnih operacija, primjenjuju se odredbe o zaštiti pri svakoj pojedinoj operaciji koje važe za mašine kojima se obavlja ta operacija.

## 10) Mašine za rezanje furnira

## Član 78.

Mehanizam za pokretanje noževa mašine za rezanje furnira mora biti izveden tako da se može staviti u pokret istovremeno ukopčavanjem dviju sklopki. Sklopke moraju biti smještene tako da se mogu ukopčati istovremeno upotrebom obiju ruku.

## 11) Makaze za siječenje furnira (paket-makaze)

## Član 79.

Makaze za siječenje furnira sa pritiskom moraju biti izrađene tako da se nož i pritisna motka

poslije reza mogu zaustaviti najkasnije u svom gornjem položaju.

## Član 80.

Mehanizam za stavljanje u pokret makaza za siječenje furnira mora biti podešen tako da se nož može pokrenuti samo sa obje ruke ili na drugi način kojim se obezbjeđuje zaštita radnika.

Pritisna motka i nož makaza za siječenje furnira moraju se odmah zaustaviti spuštanjem bilo kog od uređaja za ukopčavanje.

## Član 81.

Ako na istim makazama za siječenje furnira radi više radnika, za svakog radnika mora postojati dvoručni mehanizam za stavljanje u pogon makaza.

Mehanizmi iz prethodnog stava ne mogu raditi jedan bez drugog.

## Član 82.

Makaze za siječenje furnira koje nemaju uređaj za automatsko dodavanje materijala, a rade kontinuirano, moraju imati zaštitnu napravu koja sprečava da ruke ili prsti radnika dođu u opasni prostor noža.

## 12) Mašine za nanošenje ljepila

## Član 83.

Valjci mašina za nanošenje ljepila moraju biti na ulaznoj strani zaštićeni.

## 4. Zaštitne mjere pri uskladištavanju i slaganju trupaca i rezanog materijala

## Član 84.

Istovar i slaganje trupaca i rezanog materijala na stovarištu i skladišnom prostoru mogu vršiti samo lica koja su stručno i osposobljena za te poslove.

## Član 85.

Složajevi trupaca i rezane građe mogu se slagati samo na ravnom tlu.

Složajevi moraju biti stabilni, a prolazi između složajeva ne mogu biti manji od 1,5 metara i moraju biti čisti od bile kakavog materijala.

## Član 86.

Ako se slaganje obavlja ručno, visina složaja trupaca ne može biti veća od 3 m.

Ako se slaganje obavlja ručno preko platformi, visina složajeva rezanog materijala ne može biti veća od 4 m.

Ako se rad obavlja na mehanizovan način, visina složaja trupaca i rezane građe ne može biti veća od 6 m.

## Član 87.

Zabranjeno je izvlačenje pojedinih komada rezane građe iz sredine složaja, kao i rušenje složaja.

Građa sa složaja mora se postepeno skidati odgornje naniže.

## III — ZAVRŠNE ODREDBE

## Član 88.

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaju da važe odredbe Pravilnika o higijensko-tehnič-

skim zaštitnim mjerama pri radu na mehaničkoj preradi i obradi drveta i sličnih materijala (»Službeni list FNRJ«, broj 40/61), koje su preuzete kao odredbe republičkog propisa (član 118. stav 1. tačka 13. Zakona o zaštiti na radu).

## Član 89.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u »Službenom listu SRBIH«.

Broj 1313/86/2  
6. februara 1986. godine  
Sarajevo

Predsjednik  
Republičkog komiteta za  
rad i zapošljavanje,  
mr Mato Pačak, s. r.

